

Net-etika

Osnovna pravila obnašanja na internetu

Komunikacija v virtualnem svetu je drugačna od komunikacije v realnem svetu, kjer si sogovornika, udeleženca komunikacije, gledata iz oči v oči. Da v virtualnem svetu ne bi prišli v neugodne situacije, je koristno vedeti nekaj splošno veljavnih pravil obnašanja, ki tako kot za vsako kulturno sredino, veljajo za virtualno skupnost na internetu.

Prva zbrana pravila obnašanja na internetu je že leta 1994 izdala založba Albion Books. Knjigo z naslovom Netiquette je napisala avtorica Virginie Shea. Spletna verzija knjige je dostopna tudi na spletnem naslovu: <http://www.albion.com/netiquette/index.html>.

Poglejmo nekaj osnovnih pravil »lepega vedenja« v virtualnem prostoru:

.: Ostanimo ljudje

Čeprav se v virtualnem svetu med seboj ne vidimo, ne pozabimo, da za zaslone računalnikov sedijo ljudje. Zato ne počnimo ničesar nikomur, kar ne bi želeli, da drugi ne naredijo nam.

Posebno bodimo na to pozorni, ko pišemo elektronska sporočila. Vprašajmo se, ali bi to, kar smo napisali osebi povedali tudi v živo?

Komunikacija v virtualnem svetu nam omogoča, da nas »sogovorniki« ne sodijo po izgledu, rasi in drugih vidnih značilnosti, saj le-te ostajajo nevidne. Zato pa so opazne naše sposobnosti pisanja in izražanja. Pazimo na jezik pisanja (tudi na slovnično pravilnost zapisanega besedila), bodimo prijazni in vljudni, ne žalimo ostalih uporabnikov interneta. Preden oddamo svoj prispevek v forum ali odpošljemo e-poštno sporočilo, preberimo vsebino ponovno in razmislimo, ali bo naslovnik sporočila sporočilo razumel tako, kot smo želeli?

Besedilo, pisano z velikimi tiskanimi črkami je že na papirju težko berljivo. V virtualnem svetu so velike tiskane črke znak kričanja, zato se jim izogibajmo. Uporabljamo jih le za veliko začetnico.

Komunikacija prek interneta onemogoča izražanja čustev, ki jo pri komunikaciji v živo izražamo z mimiko obraza, kretnjami telesa, barvo zvoka ipd. V ta namen pri pisni komunikaciji uporabljamo t.i. smeške. Spoznajmo osnovne smeške (nagnimo glavo na levo stran in si smeška oglejmo), s katerimi izražamo svoja čustva:

: -)	nasmešek oz. nasmejan obrazek, ki vzpodbuja
: -D ali : -)))	širok nasmeh
; -)	pomežik, ki sporoča, da je napisano besedilo potrebno jemati z »rezervo« oz v narekovajih
: -(žalosten obrazek
: ' -)	jokanje
8 -)	smešek z očali izkazuje presenečenje
8 -o	smešek z očali in odprtimi usti, kar izkazuje veliko presenečenje.

Pri pisanju se izogibajmo uporabi klicajev, ki jih zapisujemo na koncu velednega stavka.

Ton pisanja naj ne bo žaljiv. Spoštujemo »sogovornika«. Ne pozabimo, da pisna sporočila prejemnik lahko shranjuje in jih ponovno prebere. Pisna sporočila so lahko posredovana v vednost tudi tretji osebi, kar sicer ni etično (!).

Ko odgovarjamo na sporočilo, je koristno, da svoje odgovore pišemo z navedbo prejetega sporočila (angl. quote). Kot navedbo pustimo le delček sporočila, ki prejemniku omogoča povezavo našega odgovora s svojim sporočilom. Različni uporabniki namreč dnevno sprejemajo in pošiljajo različno število sporočil različnim naslovnikom.

- .: **Naj virtualni svet ne spremeni našega načina obnašanja** – dejstvo, da pozabimo na obstoj realnih ljudi v virtualnem svetu marsikoga zapelje v nelegalna dejanja oz. dejanja, ki bi jih v realnem svetu ne počeli. Ali v realnem svetu uporabljamo lastnino drugih ljudi? Kako je z uporabo programske opreme v virtualnem svetu? Kako je z uporabo druge intelektualne lastnine, ki je prek interneta dosegljiva?
- .: **Spoznamo prostor, v katerem se gibljemo.** Četudi enostavno prehajamo iz enega virtualnega prostora v drugega, je dobro poznati pravila obnašanja v določenem okolju, predvsem v npr. klepetalnicah, forumih...
- .: **Spoštuj čas in denar drugih** – tako, kot je čas dragocen za nas, je dragocen tudi za druge ljudi. Zato ne pišimo obširnih e-poštnih sporočil, ne pošiljajmo verižnih pisem in drugih podobnih vsebin, če nismo povsem prepričani, da jih bo naslovnik vesel. Zato predhodno preverimo, ali naš prijatelj res želi, da mu e-poštni nabiralnik napolnimo z obsežno e-pošto.

Pošiljanje verižnih pisem povzroča nepotrebno zasedbo poštnih strežnikov, zaradi česar se nujna sporočila počasneje posredujejo od naslovnika do prejemnika. Poleg tega imajo ljudje različno velike e-poštne nabiralnike in s pošiljanjem velikih datotek, jim po nepotrebem polnimo e-poštne nabiralnike in s tem preprečujemo prihod pomembnejših e-poštnih sporočil. Uporabniki interneta imajo tudi različno hiter dostop do interneta, zaradi česar prejem velikih datotek takšne uporabnike drago stane. Spoštovanje hitrosti povezav je smiselno upoštevati tudi pri objavi datotek različnih vrst na spletnih straneh. Priporočeno je, da pri večjih datotekah navedemo

velikost datoteke (npr. 1,5 MB ali 20 MB). Uporabnik se bo potem sam odločil, ali bo datoteko prenesel na svoj računalnik, ali ne.

Ne obnašajmo se, kot da smo središče virtualnega prostora. Ne pričakujmo, da bodo ljudje okoli nas, če že mi hitro reagiramo na e-poštna sporočila, to počeli tudi drugi. Je pa vseeno priporočljivo, da če že komuniciramo prek e-pošte, to počnemo redno in ne le občasno.

- .: **Izmenjujmo znanje** – internet s številnimi uporabniki omogoča zelo veliko zbirko znanja, v katero lahko s svojimi vprašanji in razmišljanji prispevamo tudi sami. Naj nam ne bo nerodno širiti znanja v dobrobit človeštva.
- .: **Spoštujmo zasebnost**, zato ne berimo e-pošte drugih. Prav tako ne brskajmo po datotekah drugih ljudi.
- .: **Ne zlorablajmo svoje moči**, ki izhaja iz dejstva, da vemo več kot ostali uporabniki interneta in smo bolj izkušeni.
- .: **Oproščajmo napake drugim** – kot začetniki smo vsi delali napake, zato odpuščajmo napake novincem, ki šele prihajajo v virtualno skupnost. Nič ni narobe, če novinca, zasebne e-pošte, ne prek javnega foruma, seznanimo z osnovnimi pravilni ravnanja. Pri tem ne pozabimo, vse že zgoraj napisano. **Ostanimo ljudje.**

Center za e-izobraževanje FM